

УДК 378

Ольга БАНІТ,
кандидат педагогічних наук,
докторант Інституту педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України,
м. Київ

ВІДОБРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ НЕПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ДОРΟΣЛИХ У МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТАХ

Анотація. Автор прослідковує системність відображення концептуальних положень неперервного професійного розвитку дорослих у міжнародних документах з II половини ХХ до початку ХХІ ст. Найголовніші серед них:

– Рекомендації щодо професійного навчання (1962), де чітко обґрунтовується потреба неперервного професійного навчання: навчання є процесом, який триває протягом усього трудового життя людини відповідно до її потреб як індивідуума і члена суспільства;

– Концепція неперервної освіти (1965), в основу якої покладено одвічні ідеї гуманізму: людина розглядається як епіцентр усієї життєдіяльності на планеті, і їй необхідно створювати умови для повноцінного розвитку і всебічної діяльності протягом усього життя, на різних етапах її професійного становлення і розвитку, починаючи від вибору напряму професійної діяльності і протягом постпрофесійного етапу життя;

– Конвенція про технічну і професійну освіту (1989), відповідно до мети якої технічна і професійна освіта охоплює всі форми і рівні процесу освіти, включаючи, в доповнення до загальних знань, вивчення техніки і дисциплін, які до неї відносяться, оволодіння практичними навичками, «ноу-хау», формування відносин і розуміння питань, що відносяться до професії в різних секторах економічного і соціального життя;

– Гамбурзька декларація про навчання дорослих (1997), у якій рекомендовано зміцнювати національні потенціали у сфері планування та здійснення різних форм освіти дорослих і постійної освіти з урахуванням висновків п'ятої Міжнародної конференції з освіти дорослих, що відбувалася у липні 1997 р. в Гамбурзі;

– Модельний закон про освіту дорослих, яким встановлено правові засади для розроблення і реалізації загальнодержавної політики в галузі освіти дорослих, спрямованої на створення ефективної системи безперервної освіти, що забезпечує професійне вдосконалення й розвиток особистості впродовж життя та ін.

Ключові слова: неперервний професійний розвиток дорослих,

міжнародні документи, конференції, рекомендації, конвенції, комюніке.

Постановка проблеми. Актуальність проблеми неперервного професійного розвитку дорослих зумовлюється низкою соціальних, економічних та культурних тенденцій сучасного суспільства. В умовах глобалізаційних процесів взаємопроникнення ринків праці та інтернаціоналізації національних економік, пов'язаною з цим інтенсивною міграцією робочої сили, неперервний професійний розвиток фахівців на особистісному рівні розглядається як одна з найголовніших умов індивідуального успіху, а на рівні суспільства – це рушійна сила науково-технічного прогресу, ефективний засіб боротьби з безробіттям, а також потужний фактор, що забезпечує економічне процвітання фірм і компаній. Процес пошуку шляхів забезпечення неперервного професійного розвитку дорослих чітко простежується в змісті документів, прийнятих міжнародними організаціями та світовими конгресами.

Аналіз останніх досліджень. Зважаючи на посилений інтерес до цієї проблеми з боку широкого кола прогресивних діячів науки, освіти, культури цілком закономірним є відображення цих аспектів у численних публікаціях вітчизняних учених: зокрема, матеріалах міжнародних конференцій, пов'язаних професійною освітою (Н. Ничкало, З. Курлянд), у міжнародному законодавстві освіти дорослих (Л. Лук'янова), нормативно-правових актах європейських країн (Л. Пуховська, Т. Десятов), в галузі вищої освіти (Ю. Краснов, Н. Авшенюк), післядипломної (В. Александров) та ін. Проте слід зауважити, що кожен з авторів висвітлює окремі документи, що стосуються напряму їхніх досліджень.

Мета статті – прослідкувати системність відображення концептуальних положень неперервного професійного розвитку дорослих у міжнародних документах з II половини XX століття до початку XXI ст.

Виклад основного матеріалу. Погоджуємося з Н. Ничкало у тому, що багатоаспектний і глибокий комплекс актуальних, гострих, нерідко

суперечливих і досить складних проблем неперервного професійного розвитку дорослих потребує реального розв'язання на різних рівнях, передусім, на міжнародному [7, с. 58]. Зазначимо, що питання неперервного професійного розвитку дорослих завжди було актуальним, але тенденція до міжнародного співробітництва формується у другій половині ХХ століття, а точніше з початку 70-х років у низці документів ООН, ЮНЕСКО, МОП та інших міжнародних організацій, зокрема в ухвалених ними конвенціях, рекомендаціях, деклараціях тощо.

Так, у 1962 році Генеральна конференція Міжнародної організації праці ухвалила Рекомендацію щодо професійного навчання. У цьому документі чітко обґрунтовується потреба неперервного професійного навчання, що відповідно закріплено у спеціально сформульованому принципі: навчання є процесом, який триває протягом усього трудового життя людини відповідно до її потреб як індивідуума і члена суспільства [6, с. 407-409].

Відповідно до цього принципу було підготовлено Концепцію неперервної освіти, яка на міжнародному рівні вперше розглядалася у 1965 році на конференції ЮНЕСКО. Її обґрунтував всесвітньо відомий теоретик П. Ленгранд. В основу запропонованої концепції неперервної освіти покладено одвічні ідеї гуманізму. Саме в світлі гуманістичних ідей та загальнолюдських цінностей Людина розглядається як епіцентр усієї життєдіяльності на планеті. І їй необхідно створювати умови для повноцінного розвитку і всебічної діяльності протягом усього життя, на різних етапах її професійного становлення і розвитку, починаючи від вибору напрямку професійної діяльності і протягом постпрофесійного етапу життя [10, с. 2].

Плідними для вирішення багатьох питань неперервного професійного розвитку дорослих стали 80-ті роки ХХ століття. У 1974 році Генеральна конференція ООН з питань освіти, науки і культури ухвалила Рекомендацію щодо професійного і технічного навчання. У наступному, 1975

році (4 червня), Генеральна конференція МОП ухвалила Конвенцію про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів та Рекомендації щодо професійної орієнтації і професійної підготовки в галузі людських ресурсів. У 1975 році засновано Європейський центр з розвитку професійної підготовки, який займається виданням і розповсюдженням інформаційних бюлетенів про стан цієї ланки системи освіти. У 1976 році Генеральна конференція ООН з питань науки, освіти і культури на 19-й конференції, що проходила в Найробі 26 жовтня – 30 листопада, прийняла Рекомендацію про розвиток освіти дорослих. Наприкінці 1980-х років реалізуються програми «Петра» (створення загальноєвропейських стандартів професійної освіти), «Ірис» (розвиток жіночої професійної освіти), «Кометт» (розширення співробітництва між університетами та промисловістю з метою підготовки висококваліфікованих спеціалістів у галузі новітніх технологій) [9, с. 103].

З початку 1990-х років вводиться єдине європейське посвідчення про професійну підготовку. Проблеми вдосконалення професійної підготовки в масштабі Західної Європи – предмет постійної уваги координаційних органів Співтовариства. У 1986 році було розроблено «Програму Співтовариства з підготовки молоді до нових технологій», що орієнтує на подальше підвищення теоретичного рівня професійно-технічної освіти.

Важливим міжнародним документом є також «Конвенція про технічну і професійну освіту», прийнята Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, що відбулася 17 жовтня – 16 листопада 1989 року в Парижі. Відповідно до мети цієї Конвенції технічна і професійна освіта охоплює всі форми і рівні процесу освіти, включаючи, в доповнення до загальних знань, вивчення техніки і дисциплін, які до неї відносяться, оволодіння практичними навичками, «ноу-хау», формування відносин і розуміння питань, що відносяться до професії в різних секторах економічного і соціального життя [2].

У 1995 р ЮНЕСКО видала програмний документ «Реформа і розвиток

вищої освіти». Згодом були проведені п'ять регіональних консультацій (Гавана, листопад 1996 р.; Дакар, квітень 1997 р.; Токіо, липень 1997 р.; Палермо, вересень 1997 р.; Бейрут, березень 1998 р.). Як відомо, фундаментальні цілі освіти століття були сформульовані у доповіді Міжнародної комісії під керівництвом Жака Делора «Освіта для XXI століття», підготовлені для ЮНЕСКО у 1996 році. Цей документ стверджує, що перед численними викликами, які ставить перед нами майбутнє, освіта є необхідною умовою для того, щоб дати людству змогу посуватися вперед до ідеалів миру, свободи і соціальної справедливості.

24–27 вересня 1997 року в Палермо відбулася конференція, присвячена визначенню основних напрямів змін у вищій освіті XXI ст. Завдання, пов'язані з майбутніми змінами в житті університетів, у своїй доповіді охарактеризував Джон Девіс – академічний директор Конференції в Палермо. У доповіді на основі узагальнення результатів 20 кейс-стаді були представлені погляди на сутність майбутніх змін навчальних закладів різних регіонів і традицій [3, с. 4].

Завдання освіти впродовж життя обговорювалися на Всесвітній конференції з освіти дорослих, що відбулася під егідою ЮНЕСКО (Гамбург, Німеччина, 1997 р.) Форум проходив під гаслом «Освіта дорослих – ключ у XXI століття». У Гамбурзькій декларації сформульовані провідні ідеї безперервної освіти дорослих упродовж життя й рекомендації урядам усіх країн уважати освіту дорослих пріоритетним напрямом державної політики. Ці ідеї набули подальшого розвитку на Європейському саміті в Лісабоні (2000 р.). У прикінцевих матеріалах саміту зазначено, що успішний перехід до суспільства, заснованого на знаннях, має супроводжуватися навчанням упродовж життя [4, с. 5].

11 листопада 1997 року Генеральна конференція ЮНЕСКО ухвалює резолюції щодо двох програм «Освіта для всіх протягом усього життя» та «Реформа освіти в перспективі освіти протягом життя». А через 7 років на п'ятій Всесвітній конференції з проблем освіти дорослого населення була

запропонована нова стратегія створення можливостей для навчання протягом усього життя. Перша програма «Базова освіта для всіх», розроблена згідно з положеннями визначеної стратегії, спрямована на розширення доступу до базової освіти, здобуття і продовження освіти для всіх протягом усього життя, а також на оновлення її змісту, методів і процесів з тим, щоб вона відповідала потребам індивідуального та суспільного розвитку. Слід підкреслити, що важливу увагу приділено освітньому фундаменту професійної освіти, зокрема системам «допочаткової і початкової освіти», підвищенню їх якості та внутрішньої ефективності на основі розробки впровадження навчальних програм і методологій, зорієнтованих на розвиток особистості, гуманістичних і громадянських цінностей, етики і базових навичок. У зв'язку з цим значно зростає значення розробки спеціальних програм розширення і закріплення грамотності і базової освіти дорослих шляхом використання різних ланок освіти, усіх її рівнів, впровадження багатьох гнучких форм і програм навчання, зорієнтованих на оволодіння практичними навичками, необхідними для повсякденного життя та працевлаштування. Особлива увага приділяється активізації зусиль, спрямованих на оновлення структур, змісту і методів навчання в середній ланці, на поліпшення взаємозв'язку між програмами середньої, технічної і професійної освіти, розробці гнучких методів навчання. У змісті навчальних програм робиться акцент на оволодіння цінностями і підходами, що відповідають завданням демократичної громадянськості, життя в полікультурному суспільстві, а також на поліпшення природничо-наукової і технологічної освіти [7, с. 59].

Друга програма, «Реформа освіти в перспективі освіти протягом усього життя», спрямована на оновлення, диверсифікацію і розширення освітніх систем з тим, щоб вони більшою мірою відповідали соціальним перетворенням та рівню завдань XXI століття. Відповідно до положень, викладених у цій програмі, ЮНЕСКО рекомендувала Міжнародній комісії з освіти для XXI століття в подальшому підтримувати теоретичне осмислення

та обговорення в різних країнах відповідних стратегій, спрямованих на оновлення їх освітніх систем, а також визначити соціальні й політичні актуальні пріоритети і показники в галузі освіти [7, с. 60].

Міжнародною акцією ЮНЕСКО «Навчання без кордонів» передбачено активізувати підтримку діяльності з розробки диверсифікованих форм відкритого й дистанційного навчання на всіх рівнях як формальної, так і неформальної освіти з метою врахування навчальних потреб кожної людини протягом усього життя, а також сприяння широкому використанню нових інформаційних і комунікаційних технологій. Рекомендовано зміцнювати національні потенціали у сфері планування та здійснення різних форм освіти дорослих і постійної освіти з урахуванням висновків п'ятої Міжнародної конференції з освіти дорослих, що відбувалася в липні 1997 року в Гамбурзі [7, с. 60].

У 1997 році країнами Співдружності Незалежних Держав підписано «Угоду про співробітництво в галузі поширення знань і освіти дорослих». У цьому ж році прийнято Модельний закон про освіту дорослих, яким встановлено правові засади для розроблення і реалізації загальнодержавної політики в галузі освіти дорослих, спрямованої на створення ефективної системи безперервної освіти, що забезпечує професійне вдосконалення й розвиток особистості впродовж життя [5].

Винятково важливе значення у розв'язанні проблем неперервної професійної освіти мала «Всесвітня декларація про вищу освіту для ХХІ століття: підходи і практичні заходи», прийнята учасниками Всесвітньої конференції з вищої освіти, що відбувалася в Штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі 5-8 жовтня 1998 року. В її роботі брали участь 4300 осіб, у тому числі 115 міністрів освіти. У центр уваги експерти поставили чотири основні теми: відповідність вищої освіти вимогам сучасності, якість вищої освіти, фінансування вищої освіти та управління нею, питання міжнародного співробітництва. У цій декларації визначені шляхи формування нового підходу до вищої освіти, зокрема: справедливості доступу; розширення

участі й підвищення ролі жінок; поглиблення знань шляхом проведення наукових досліджень у галузях природничих, гуманітарних наук та мистецтва й поширення їх результатів; орієнтація на адекватність; зміцнення співпраці зі світом праці, аналіз і прогноз суспільних потреб; диверсифікація з метою забезпечення рівності можливостей; новаторські підходи у сфері освіти: критичне мислення і творчість; активізація участі співробітників, учнів та студентів у реформуванні вищої школи; розвиток разом із студентськими організаціями служб орієнтування і консультування з метою надання допомоги учням будь-якого віку на етапі їх переходу до вищої освіти [3, с. 9].

Особливість цієї конференції полягала в тому, що в її роботі вперше брали участь студенти. Тим самим було визнано студентів партнерами, а не клієнтами, і те, що майбутнє вищої освіти не можна визначати без їх участі. Інша важлива категорія учасників – дорослі, які бажають продовжити свою освіту. Визнаючи важливість неперервної освіти, конференція закликала університети зробити все від них залежне, щоб розширити можливості для навчання дорослих, зробити його більш гнучким, відкритим, що розвиває творчі можливості людини.

Важливою подією став Другий Міжнародний конгрес ЮНЕСКО з технічної і професійної освіти, що відбувся 26-30 квітня 1999 року в Південній Кореї (Сеул). Головна мета Сеульського Конгресу – зібрати разом прихильників професійної і технічної освіти для обміну досвідом і обговорення питань оновлення теорії й практики, щоб зробити цей сектор освіти більш корисним у вирішенні завдань зайнятості та доцільних запитів майбутнього. Цієї мети можна досягнути за умови обміну національним і міжнародним досвідом, аналізу нових проблем, розробки рекомендацій щодо стратегії і курсу розвитку міжнародної співпраці. Особливість цього Конгресу полягала в тому, що він зібрав разом представників країн-членів ЮНЕСКО, міжурядових організацій, трудових та промислових асоціацій. Всі вони запропонували свої рекомендації щодо пошуку шляхів розв'язання

проблемних питань у галузі технічної і професійної освіти у наступному столітті [7, с. 62].

Другому Міжнародному Конгресу з технічної та професійної освіти передували підготовчі регіональні конференції. Для країн Азії й Тихого океану такий форум відбувся 25-27 березня 1998 р. в Австралії, для Європейського регіону 23-26 вересня 1998 р. у Греції. Їх підсумкові рішення стали внеском у рішення Сеульського Конгресу і сприяли врахуванню потреб розвитку технічної і професійної освіти в цих регіонах, нововведень, що сприяли розвитку інноваційної діяльності в цій галузі.

19 червня 1999 року в місті Болонья міністрами освіти 29 країн Західної і Центральної Європи була підписана Болонська конвенція (або Болонська декларація) – угода щодо стандартизації підходів до організації навчального процесу і функціонування вищої школи в Європейському Союзі, яка закріпила 6 основних принципів навчального процесу:

- введення двоциклового навчання: додипломного та післядипломного;
- запровадження системи кредитів на основі Європейської системи трансферу оцінок (ECTS);
- контроль якості освіти передбачається здійснювати акредитаційними агентствами, незалежними від національних урядів і міжнародних організацій;
- розширення мобільності студентів, викладацького складу та іншого персоналу для взаємного збагачення європейським досвідом;
- забезпечення працевлаштування випускників;
- забезпечення привабливості європейської системи освіти. Одним із головних завдань, що має бути вирішене в рамках Болонського процесу, є залучення в Європу більшої кількості студентів з інших регіонів світу [1].

З часів започаткування Болонського процесу запровадження освіти впродовж життя активно обговорюється на всіх міжнародних зібраннях. З'явившись уперше в документах Празького саміту (2001) та Берлінської

конференції (2003) міністрів освіти держав – учасниць Болонського процесу, ця проблема набула великої актуальності у контексті просування та корегування Болонського процесу. Якщо Празьке комюніке наголошує на необхідності стратегії побудови системи післядипломного навчання для подолання проблеми конкурентоспроможності, застосування нових технологій та поліпшення єдності суспільства, рівних можливостей і якості життя [1], а Берлінське – закликає спрямувати політику європейських країн до впровадження навчання впродовж життя в реальність шляхом «спонукання вищих навчальних закладів до розширення можливостей навчання незалежно від віку, включаючи визнання попередньої освіти» [2], то Льовенська конференція Європейських міністрів, які відповідають за вищу освіту (2009), виносить навчання впродовж життя в пріоритети розвитку європейської вищої освіти в наступному десятиріччі. В преамбулі до Льовенського комюніке відзначається, що в десятиріччя до 2020 р. Європейська вища освіта має зробити вирішальний внесок у реалізацію Європи Знань [8, с. 73-74].

Проблема розвитку дорослих визначена як «проблема номер один» на міжнародному рівні на зустрічах «Великої вісімки» (Кельнська хартія, Кельн, 1999 р., Освіта в змінюваному світі. Заключний документ зустрічі міністрів освіти «Великої вісімки», Токіо, 2000 р.).

У Доповіді Міжнародної комісії з освіти для XXI століття, поданій ЮНЕСКО зазначено: «Освіта впродовж життя є багатостороннім діалектичним процесом, що побудований на повсякденному досвіді й позначений інтенсивними зусиллями для розуміння складних даних і фактів. Він передбачає повторення або імітацію різних дій та операцій, а також являє собою процес особистої творчості та оволодіння особливими навичками. У ньому поєднуються неформальні й формальні знання, розвиток вроджених здібностей та оволодіння новими навичками. Цей процес передбачає зусилля й водночас радість, пов'язану з відкриттям нового. Як індивідуальний досвід кожного, він є також найбільш складним видом соціальних відносин,

оскільки стосується одночасно культури, праці й громадянськості» [4, с. 5].

Стратегічний підхід до розв'язання таких проблем демонструє Європейський Союз. Так, у Стратегії інтелектуального, стійкого та інклюзивного зростання «Європа 2020», прийнятій Європейською Комісією у Брюсселі в 2010 р., серед пріоритетних напрямів діяльності зазначено План з розвитку нових здатностей та збільшення кількості робочих місць. Ціллю цього напрямку є «...створення необхідних умов для вдосконалення ринку праці враховуючи необхідність збільшення зайнятості та гарантування стабільності суспільства. Надаючи європейцям нових можливостей за допомогою отримання ними нових знань і умінь, ЄС націлює робочу силу на адаптацію до змін умов на ринку праці, що приведе до зменшення безробіття та зростання продуктивності праці. Краще розвинута економіка знань з більшою кількістю можливостей допоможе людям працювати довше та зменшить напругу в суспільстві» [4, с. 10].

Водночас на світовому рівні освіта дорослих має низку нерозв'язаних проблем, які повною мірою стосуються й України. Так, у 2000 р. в Дамаску (Сирія) на засіданні Міжнародної ради з освіти дорослих висловлено занепокоєння щодо малоефективних результатів у справі забезпечення доступності й можливості для дорослих реалізувати право на освіту та прийнято Декларацію «Заклик до дій у сфері грамотності для усіх й освіти дорослих». На Софійській конференції з освіти дорослих (Болгарія, 2002 р.) зазначалося, що в багатьох країнах відсутні національна політика, рамки й структури, необхідні для фінансової підтримки освіти дорослих, а також відсутні ефективні системи управління, критерії якості та інші умови для результативного партнерства й підтримки в цій сфері [4, с. 6].

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що всебічний об'єктивний аналіз документів міжнародного рівня свідчить про розвиток світової тенденції неперервної професійної освіти. У цих документах наголошується на важливості неперервного професійного розвитку фахівців, що має здійснюватися комплексно в рамках освіти упродовж життя,

відповідно до визначених цілей та масштабів, й охоплювати весь спектр – від початкової грамотності до професійної підготовки і неперервного професійного навчання та постпрофесійного супроводу.

Перспективою подальших наших досліджень передбачено аналіз нормативних актів щодо законодавчого регулювання неперервного професійного розвитку дорослих у різних країнах, у тому числі в незалежній Україні.

Використана література

1. Болонська конвенція [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Болонська_конвенція.
2. Конвенция о техническом и профессиональном образовании 10 ноября 1989 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_271/.
3. Краснов Ю. Э. Стратегические ориентиры развития высшего образования и место университета в системе образования стран мира / Ю. Э. Краснов [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://charko.narod.ru/tekst/an8/I_1.htm/.
4. Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні / [уклад. Лук'янова Л. Б.]; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Ніжин : Лисенко М. М., 2011. – 28 с.
5. Мадридский международный план действий по проблемам старения [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.un.org/esa/socdev/ageing/documents/>.
6. Міжнародне законодавство про охорону праці. Конвенції та рекомендації МОП : у 3-х т. – К. : Основа, 1997. – Т. 2. – С. 407–409.
7. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта: міжнародний аспект / Н. Г. Ничкало // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / НАПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти ; за ред. І. А. Зязюна. – К., 2000. – С. 58–80.
8. Пуховська Л. П. Навчання впродовж життя як пріоритетний напрям Болонського процесу у наступному десятиріччі / Л. П. Пуховська // Освіта дорослих : теорія, досвід, перспективи : зб. наук. праць. – Київ-Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2010. – Вип. 2. – С. 72–78.
9. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, І. О. Бартенєва, І. М. Богданова, О. А. Галіцан, Р. С. Гурін [та ін.]. – К. : Знання, 2012. – 390 с.
10. Lengrand P. An Introduction to Lifelong Education / P. Lengrand. – London : doom Helm ; Paris : The UNESCO Press, 1975. – 99 p.

Банит Ольга Васильевна,
кандидат педагогических наук, докторант
Института педагогического образования
и образования взрослых НАПН Украины,
г. Киев

ОТРАЖЕНИЕ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ПОЛОЖЕНИЙ НЕПРЕРЫВНОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ВЗРОСЛЫХ В МЕЖДУНАРОДНЫХ ДОКУМЕНТАХ

Аннотация. Автор прослеживает системность отражения концептуальных положений непрерывного профессионального развития взрослых в международных документах со II половины XX до начала XXI века. Самые важные среди них:

– Рекомендации по профессиональному обучению (1962), где четко обосновывается необходимость непрерывного профессионального обучения: обучение является процессом, который продолжается в течение всей трудовой жизни человека в соответствии с его потребностями как индивидуума и члена общества;

– Концепция непрерывного образования (1965), в основу которой положены вечные идеи гуманизма: человек рассматривается как эпицентр всей жизнедеятельности на планете, и ему необходимо создавать условия для полноценного развития и всесторонней деятельности в течение всей жизни, на разных этапах ее профессионального становления и развития, начиная от выбора направления профессиональной деятельности и в течение постпрофессионального этапа жизни;

– Конвенция о техническом и профессиональном образовании (1989), в целях которой техническое и профессиональное образование охватывает все формы и уровни процесса образования, включая, в дополнение к общим знаниям, изучение техники и дисциплин, овладение навыками «ноу-хау», формирование отношений и понимание вопросов, относящихся к профессии в различных секторах экономической и социальной жизни;

– Гамбургская декларация об обучении взрослых (1997), в которой рекомендуется укреплять национальные потенциалы в области планирования и осуществления различных форм образования взрослых и постоянного образования с учетом выводов пятой Международной конференции по образованию взрослых, проходившей в июле 1997 в Гамбурге;

– Модельный закон об образовании взрослых, которым установлены правовые основы для разработки и реализации общегосударственной политики в области образования взрослых, направленной на создание эффективной системы непрерывного образования, которая обеспечит профессиональное совершенствование и развитие личности в течение жизни.

Ключевые слова: непрерывное профессиональное развитие взрослых, международные документы, конференции, рекомендации, конвенции, коммюнике.

Banit Olga V.,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Institute of Pedagogical and Adult
Education of the NAPS of Ukraine,
t. Kyev

REFLECTION OF CONCEPTUAL POSITIONS OF ADULT CONTINUOUS PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN INTERNATIONAL DOCUMENTS

Annotation. The author traces the systematic mapping of conceptual positions of adult continuous professional development in international documents in the second half of the twentieth century to the early twenty-first century. The most important among them are:

– Recommendations on Professional Training (1962), which clearly substantiates the necessity of continuous professional learning: learning is the process that continues throughout a person's work life in accordance with his/her needs as an individual and a society member;

– Concept of Lifelong Education (1965), which is based on the eternal ideas of humanism: a man is regarded as the epicenter of the whole life on the planet, and it is necessary to create conditions for the full development and comprehensive activity during all the life, on the different stages of his/her professional formation and development, beginning with the choice of the direction of his/her professional activity and during his/her post-professional life stage;

– Convention of Technical and Professional Education (1989), which states that technical and professional education cover all forms and levels of the educational process in addition to general knowledge, the study of techniques and disciplines, acquiring the skills of "know-how", the formation of relationships and understanding questions related to the profession in the different sectors of economic and social life;

– Hamburg Declaration on Adult Learning (1997), in which it is recommended to strengthen the national potentials in planning and implementing different forms of adult education and lifelong learning, taking into account the conclusions of the Fifth International Conference on Adult Education that took place in July 1997 in Hamburg;

– Model Law on Adult Education, which establishes the legal basis for the development and realization of national politics in the field of adult education, aimed at creating the effective system of lifelong learning, which provides the professional and personal development throughout the life;

– Program «Lifelong Education for All», «Reform of Education in the Perspective of Lifelong Education » (1997), Contract on Cooperation in the Field of Knowledge Dissemination and Adult Education (1997), the Bologna Convention (1999), the Cologne Charter (1999), Strategy for Intelligent,

Sustainable and Inclusive Growth «Europe 2020» (2010) and many others.

Key words: continuous professional development of adults, international documents, conference, recommendations, convention, communique.

References

1. Bolons'ka konventsiya [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupu do resursu : https://uk.wikipedia.org/wiki/Bolons'ka_konventsiya/.
2. Konventsiya o tehniicheskoy i professionalnoy obrazovanii 10 noyabrya 1989 goda [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupu do resursu : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_271.
3. Krasnov Yu.E. Strategicheskie orientiry razvitiya vysshego obrazovaniya i mesto universiteta v sisteme obrazovaniya stran mira / Yu. E. Krasnov [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupu do resursu : http://charko.narod.ru/tekst/an8/I_1.htm.
4. Luk'yanova L. B. Kontseptsiya osvity doroslykh v Ukrayini / [uklad. Luk'yanova L. B.]; In-t ped. osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrayiny. – Nizhyn : Lysenko M. M., 2011. – 28 s.
5. Madridskiy mezhdunarodnyiy plan deystviy po problemam stareniya [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupu do resursu : <http://www.un.org/esa/socdev/ageing/documents/>.
6. Mizhnarodne zakonodavstvo pro okhoronu pratsi. Konventsiyi ta rekomendatsiyi MOP : U 3 t. – K. : Osnova, 1997. – T. 2. – S. 407–409.
7. Nychkalo N. H. Neperervna profesiyna osvita: mizhnarodnyy aspekt / N. H. Nychkalo // Neperervna profesiyna osvita: problemy, poshuky, perspektyvy : monohrafiya / APN Ukrayiny, In-t pedahohiky i psykholohiyi prof. osvity ; za red. I. A. Zyazyuna. – Kyiv, 2000. – S. 58–80.
8. Pukhovs'ka L. P. Navchannya vprodovzh zhyttya yak priorytetnyy napryam Bolons'koho protsesu u nastupnomu desyatyrichchi / L. P. Pukhovs'ka // Osvita doroslykh : teoriya, dosvid, perspektyvy : zb. nauk. pr. – K. ; Nizhyn : Vydavets' PP Lysenko M. M., 2010. – Vypusk 2. – S. 72–78.
9. Teoriya i metodyka profesiynoyi osvity : navch. posib. / Z.N. Kurlyand, I. O. Bartyenyeva, I. M. Bohdanova, O. A. Halitsan, R. S. Hurin [ta in.]. – K. : Znannya, 2012. – 390 s.
10. Lengrand P. An Introduction to Lifelong Education / P. Lengrand. – London : doom Helm ; Paris : The UNESCO Press, 1975. – 99 p.

Стаття надійшла до редакції 12 вересня 2016 року

Науковий консультант:
доктор педагогічних наук, професор Лариса Борисівна Лук'янова